

Les fonts de l'espiritualitat. Viure en l'Esperit

Fra Josep Manuel Vallejo

La vida cristiana és la vida en l'Esperit Sant. I per saber si estem posseïts per l'Esperit Sant, si hi habita dins nostre, ens hem de fixar en el que diu Gàlates 5,22: "El fruit de l'Esperit és: amor, goig, pau, paciència, benvolença, bondat, fidelitat, dolcesa i domini d'un mateix". Així és com es mostra la presència de l'Esperit en les persones.

Hi ha un text de sant Joan que diu: "Us deixo la pau, us dono la meua pau, no una pau com la que dona el món". També podem trobar una pau en la vida natural, per la muntanya una tarda passejant, o amb una conversa íntima amb un amic pau... però Jesús ens dona una pau que no és d'aquest món. I segueix: "Que s'asserenin els vostres cors. No us acovardiu". La serenor, la pau del cel, formen part de l'experiència de la presència de l'Esperit Sant. Jesús Ressuscitat, quan es presenta de nou als apòstols, els diu: "La pau a vosaltres". I ho diu a uns apòstols que l'havien traït, que l'havien deixat... Després d'això, el que es podien esperar era un retret. Doncs no. Tampoc els fa un sermó. Tampoc els recomana què han de fer. No els dona consells. Què fa? Un deversall de pau del cel gratuïta a aquells que l'havien traït. Aquestes són les actituds de Jesús i això és la presència de l'Esperit Sant, perquè immediatament després els diu: "Rebeu l'Esperit Sant, i alenà sobre ells l'Esperit Sant". Sintonitzar amb aquest esperit de Jesús és posseir l'Esperit Sant. De manera que no tenir en compte a l'altre el mal que m'ha fet és posseir l'Esperit Sant, i això dona una pau que no és d'aquest món.

La vida cristiana consisteix en sintonitzar amb la freqüència, la música, el to de Jesús, del seu esperit: perdó, pau, joia (Jn 20). Jesús regala la pau incondicionalment i el perdó a aquells que l'havien traït. Per tant, el perdó dels enemics –en què insistirà molt sant Francesc– és un símptoma que posseïm l'Esperit Sant. Si sentim rancúnia, o queixa, o complex de víctima, no tenim l'Esperit Sant, per moltes virtuts i actes de pietat que fem. No tenim l'Esperit Sant si no perdonem de cor a l'enemic. I en un altre lloc dirà sant Francesc: "Com sabem que perdonem l'enemic? Si interiorment no em queixo de la injustícia que em fa" (Adm 9). És un criteri magistral. Si jo no li dic res al qui m'ha fet una ofensa, si no pego al qui m'ha pegat, si no insulto al qui m'ha insultat, però dintre meu estic rondinant, no estimo l'enemic. El criteri per saber si estimo l'enemic és que no em dol, no em queixo interiorment de la injustícia que em fa.

Aquest text de Joan s'assembla molt al del final del seu evangeli, Jn 21, quan Jesús Ressuscitat passeja al costat del llac i veu als apòstols que estan pescant i els hi diu: "Nois, no teniu res per a menjar?" Quina companyonia. I li diuen que no han pescat res en tota la nit. Clar, no hi havia Jesús, no poden pescar res. "Tireu la xarxa a la dreta". I llavors fan una pesca enorme. I el deixeble estimat diu: "És el Senyor". I Pere es tira a l'aigua i fan un esmorzar a vora de les brases, amb peix i pa, símbol de l'Eucaristia.

Jesús Ressuscitat, en lloc de fer-los retrets i tirar-los en cara el que han fet, refà la comunitat de taula que ells havien trencat. Això és posseir l'Esperit Sant, no tenir en compte a l'altre el mal que m'ha fet. I no només és això, sinó tornar a fer una reconciliació gratuïtament. Aquest és Jesús de Natzaret, així és l'esperit de Jesús. Sintonitzar amb aquest Esperit és l'objectiu de la vida cristiana.

La vida cristiana no consisteix en fer determinades coses, consisteix en fer-les amb l'esperit de Jesús, amb la música de Jesús, amb les actituds de Jesús. Recordem Corintis 13: "Encara que jo fes miracles, encara que jo em vengués com a esclau, encara que jo prediqués i convertís a tothom, si no tinc amor –si no tinc l'Esperit del Senyor–, no em serveix de res". Per tant, l'essencial de la vida cristiana és tenir l'Esperit del Senyor, no fer grans coses sinó fer les que faig amb tendresa, amb pau, amb humilitat, amb mansuetud, amb paciència. Això és la vida cristiana. Per tant, una pobra velleta pot ser santa, encara que no pugui fer grans coses. I un gran màrtir, si s'ha martiritzat per orgull no li serveix de res. La vida cristiana no consisteix en fer grans coses, sinó en fer les que són de la meua vocació, amb l'Esperit del Senyor.

La pau és un símptoma clar de la presència de l'esperit de Jesús. Una persona neguitosa, nerviosa, que no s'està quieta... no té l'Esperit del Senyor. I la pau, hem vist que ens porta al perdó incondicional dels enemics.

Els humans ens passem la vida enganyant-nos a nosaltres mateixos. Cercar la veritat sempre, és signe que tinc l'Esperit Sant. I la veritat i la humilitat van juntes. Normalment amaguem moltes coses de nosaltres perquè ens fa vergonya la nostra veritat. Quan descobreixo i reconec la veritat de mi, em torno humil i estic en sintonia amb l'Esperit.

L'amor de Jesús és compassiu, té entranyes de misericòrdia. La tendresa és un signe inequívoc de la presència de l'Esperit Sant. La majoria dels sants són infinitament tendres, han tornat al Paradís, han esdevingut infants.

L'objectiu de la vida cristiana és sintonitzar amb aquestes actituds de l'Esperit Sant i connectar amb la font de l'Esperit Sant que la tenim en els sagraments de l'Església, fonamentalment l'Eucaristia, en la Paraula de Déu llegida amb amor i esperit de pregària, en la relació personal quan és sincera i fonda, en l'amor compassiu vers els pobres... Tenim llocs on podem fer experiència de l'Esperit Sant. Però hi ha una condició prèvia: que tinguem el cor purificat. Un cor endurit, per molt que vagi a missa, no hi penetra res. Un cor endurit, insensible, al que tot li rellisca, per molta Paraula de Déu que llegeixi, no li serveix de res. Un cor endurit, per molt que es relacioni amb els altres, no hi ha res de l'altre que penetrarà en el seu cor. Per tant, l'objectiu de la vida cristiana per accedir a l'Esperit Sant és trencar la duresa del cor, fer-lo sensible, fer-lo esponjós perquè pugui penetrar l'Esperit. (Sal 50, Ez 36)

Signes de la no possessió de l'Esperit

Mirant les coses des d'un altre punt de vista, on no hi ha l'Esperit Sant? Quins signes ens fan veure que no tenim l'Esperit Sant? Vigilem de les persones que parlen molt. Si parlo molt i molt, no tinc la pau de l'Esperit Sant. Les persones santes són parques en paraules; quan parlen tothom els escolta perquè parlen des del fons del cor paraules prenyades de veritat i d'amor. Les persones que parlen molt i que necessiten parlar molt, ho fan perquè estan buides i, com més parlen, més buides. Què passa? Que no connecten amb el fons del seu interior, dels seus sentiments i pensaments autèntics, i sempre estan parlant de si mateixos des de la superfície. Parlar molt és signe que alguna cosa no va bé.

Les persones que no tenen l'Esperit Sant necessiten presumir, vanagloriar-se, fer-se veure, ésser escoltats, necessiten ser el centre. Les persones santes sempre estan en un racó i no els sap greu. No els sap greu que els marginin, que els humiliïn, perquè l'humil no se sent mai humiliat.

Quan no tenim l'Esperit Sant som rígids, impositius, volem imposar el nostre criteri perquè tenim por que si això s'esgarria tot s'enfonsi. La flexibilitat és un signe de la presència de l'Esperit Sant i la rigidesa el contrari.

El pessimisme i la tristesa sistemàtica, a part de ser una malaltia, és signe que no hi ha l'Esperit del Senyor. L'Esperit sempre dona una certa joia, no una joia eixelebrada, això es pot donar en algun moment especial. La joia de l'Esperit Sant és una joia serena, no entusiasta.

Les persones que no tenen l'Esperit Sant són espiritualistes, a vegades coincideix amb molta pietat, amb molta pregària... Es pot tenir aparença d'espiritualitat i no ser-ho gens. Només busquen que els vegin, i es

creuen ells mateixos que són espirituals perquè fan molts actes de pietat; però això no és posseir l'Esperit Sant. Els fariseus resaven molt, i anaven molt al temple, i feien almoina i dejunis, però no tenien l'Esperit del Senyor.

I per últim, la persona que no té l'Esperit Sant té por, té neguit. La persona que està plena ja no necessita res, com els nens quan acaben de mamar. Així és un cristià, que està ple, en els braços de la mare, confiat, tranquil (Sal 130). La persona que té por, neguit, està insegura, buida. Aquests són alguns dels signes de la no presència de l'Esperit Sant.

Harmonia amb la Creació

Fixem-nos que quan una persona està plena de Déu, com els sants, fins i tot els animalets ho capten. Per què un gos t'amença quan s'atansa? Perquè sent que tens por. Però si sent que estàs en pau, no t'amença. Els animalets capten molt les energies, el nostre sentiment intern. De manera que els sants, com que estaven plens de Déu i tenien pau, com que eren humils i no tenien grans pors, els animalets se'ls hi atansaven i parlaven amb ells. Els pares del desert, sant Francesc... A sant Joan de la Creu, hi havia una llebre que se li posava sota l'hàbit i no hi havia manera que marxés. I després tenia un colom a la porta de la cel·la que quan repartien el menjar en el claustre ell es quedava allà perquè captava la pau del sant. I sant Francesc té moltíssimes anècdotes, no només la del llop de Gubbio, que va amansir i el va convèncer de no atacar als vilatans. Hi havia una cigala que cantava molt i no els deixava resar. Sant Francesc la va fer venir un dia, la va acaronar i li va demanar que callés una miqueta perquè ells havien de fer vespres, després ja la deixarien cantar. I efectivament, els frares van resar vespres i, quan van acabar, sant Francesc li va dir a la cigala que ja podia cantar, i així ho va fer. Coses d'aquestes són molt freqüents en els sants perquè qui estan plens de l'Esperit Sant, que és el mateix Esperit amb que Déu ha creat la naturalesa; hi estan en sintonia.

La pau

La pau és un símptoma clar de la presència de l'Esperit Sant. Com obtenir-la? En primer lloc, una vida sana moralment dona pau. Una vida egoista o violenta no dona pau. La pau brolla d'actuar bé, de saber que estic en la voluntat de Déu. No hi ha res que doni més solidesa,

ordre i pau a la nostra vida que saber que estem fent el que Déu vol, encara que sigui difícil. I dona pau no mentir, no criticar i viure en la veritat. Això en un primer moment. Després, la pau s'assoleix, sens dubte, en llargues hores d'oració, en la intimitat sincera amb el Senyor. En dies de recés en què sembla que no passa res, però anem enfondint la nostra experiència personal de Déu, perquè el nostre cor és com un pou i la pregària el que fa és anar traient fang d'aquest pou fins que toca l'aigua de l'Esperit que tenim al fons. Quant més enfondim, quant més pregària, quant més intensitat d'oració, més visc al fons de mi mateix. Allà hi ha Déu. I, quan trobes l'aigua, ja no et moguis. Els humans acostumem, sobretot els de la nostra civilització, a viure en la superficialitat, per això estem tan atabalats. Però quan dediquem uns dies a la pregària i anem al fons del nostre cor, ja pot ploure, que estem ancorats en el fons de nosaltres mateixos, i allà hi ha pau, allà hi ha Déu. És com una barca que està a sobre del mar, hi ha tempesta i la barqueta es mou pel vent, però si està ben ancorada en el fons de la mar, ja pot bufar el vent. La nostra vida espiritual consisteix en estar ancorats al fons del pou de nosaltres mateixos. I això demana hores d'intimitat, de relació, de pregària sincera i perseverant. Aquesta és la font autèntica de la pau. I això dona una estabilitat, una serenor que provoca la "santa indiferència" de la que parlen els sants. La santa indiferència no és que tot m'importa un rave, vol dir que no m'afecten els insults, que no m'afecten les contrarietats, que soc flexible, que no perdo la pau per qualsevol inclemència. I això només es pot assolir quan estic arrelat en el fons de mi mateix, on hi ha solidesa. Així era Jesús. Jesús no s'immuntava per les dificultats, pels insults, per les contrarietats, perquè estava ancorat en la relació amb el seu Pare i allò li donava la pau, la força, la serenor i la lucidesa per dir la veritat sense por. Així de senzilla és la vida cristiana, però així de difícil també, perquè ens costa molt romandre en el silenci i perseverar en la pregària. Ens costa estar asseguts, ens costa estar estona llarga pregant, ens distraiem, venen els neguits, les ganes de fer feina... Però només si aconseguim romandre, perseverar en l'oració llarga, podrem assolir la pau veritable del cor.

En darrer terme, la pau és un do que ens dona el Ressuscitat (Jn 20). Quan estàs empeltat en el cep, que és el Ressuscitat, per les teves venes corre la seva sang, el seu Esperit. Per tant, quan estic empeltat a aquell Jesús, visc la seva vida, la seva joia, i la seva pau. És com la relació personal: quan dues persones s'estimen molt i es coneixen molt i intimen, es contagien les seves virtuts, el seu ésser. Doncs amb Jesús passa igual. La samaritana es va omplir de l'Esperit de Jesús a través del diàleg, i Nicodem, i Pere quan, al final de l'evangeli de Joan, li diu: "Pere, m'estimes?" És en el diàleg personal amb Jesús que ens omplim del seu Esperit.

La veritat

Els homes i les dones som bastant refractaris a la veritat, a la realitat. Preferim viure en la il·lusió, en l'engany o en la imaginació; és més còmode. Perquè tocar de peus a terra i reconèixer la veritat de mi mateix és una assignatura molt difícil. Ens costa molt reconèixer el nostre caràcter, els nostres defectes, els nostres pecats. Ens costa molt d'acceptar-los. Per això, quan un altre ens diu com som, encara que sigui amb amabilitat, no ho acceptem. Primer no ho entenem i després no ho acceptem. Però els altres ens coneixen a nosaltres molt millor que nosaltres mateixos. Si vols saber com ets, pregunta-ho als qui conviuen amb tu, però prepara't perquè t'empiparàs.

Ara he estat uns dies a la muntanya, al Montnegre, fent recés, i una de les experiències més interessants que he fet és portar-me les llibretes que tinc amb anotacions des de l'any 1978. Les llibretes és allà on apuntes, com una mena de diari, quan vas de recés, i reses escrivint. Rellegir les llibretes des del Josep Manuel de l'any 1978, és una experiència forta, us ho asseguro, i no les he pogut acabar de llegir. Amb la perspectiva de 37 anys, t'adones de les

tonteries que has fet al llarg de la teva vida, moltes, del que has fet patir als altres i de les "parides mentals" que han ocupat la teva ment durant anys pensant que allò era essencial. Però, amb la perspectiva dels anys, veus que allò no era veritat, que era inautèntic, que no era sòlid. Reconèixer això no és agradable. Algunes nits me n'anava inquiet a dormir, només de llegir una mica. Aquest soc jo? Clar, en les llibretes descobries que no sempre tenies raó i, en canvi, en el moment en què ho vas escriure estaves convençut que tothom s'equivocava. Amb la perspectiva dels anys, veus que en alguna cosa tenies raó però en moltes no.

És interessantíssim desemmascarar el garbuix mental que ens ocupa durant molts anys, idees que han governat el teu pensament i el teu sentiment durant molts anys, pensant-te que allò era voluntat de Déu, o que era la veritat. Aquest exercici m'ha anat molt bé, però us asseguro que és una experiència forta, perquè conèixer-se no sempre és agradable, veus coses que t'espanten a tu mateix. I, ara que tens més experiència, et preguntes per què reaccionaves així, i encara t'espantes més quan vas comprendre per què reaccionaves així.

La veritat és perillosa però és l'únic que ens pot alliberar. Cristina Kaufmann¹ deia que el 90% dels nostres problemes espirituals són falsos, estan recolzats sobre falsedats o coses imaginades. Per tant, insisteixo, l'objectiu fonamental de l'espiritualitat cristiana és cercar la veritat. I el qui viu en la veritat és humil. Santa Teresa ho deia: "La veritat és la humilitat". Ja al capítol 3 del Gènesi, l'engany és molt fàcil, sobretot en les coses de Déu. La serp es dedica a enganyar subtilment per desfigurar la imatge de Déu que tenen Adam i Eva. I cauen a la primera, ni s'ho qüestionen; el que diu la serp va a missa. Dubtar dels meus pensaments, qüestionar mínimament les meves certeses, és imprescindible per a la vida. Ho dic per pròpia experiència. Posar en qüestió les meves certeses, els meus dogmes, la imatge que tinc de mi mateix, la meva visió del món, no dic negar-la però sí qüestionar-la i posar-la en interrogant, és bàsic per no viure enganyat. I, sobretot, dialogar amb un altre. L'acompanyament espiritual és bàsic per evitar els enganys de les pròpies impressions en relació a Déu, en relació a mi mateix i en relació als altres. Dialogar amb un altre que et fa de mirall i que et pot dir alguna cosa, és bàsic per viure en la veritat.

Una altra forma de desemmascarar les nostres mentides és escoltant les preguntes de Jesús. Jesús es passa tot l'evangeli preguntant (220 preguntes): Per què em pegues? Vols curar-te? Per què plores? Aquestes preguntes són fonamentals fer-se-les a un mateix en la sinceritat de l'oració per esvair les nostres inautenticitats.

La veritat ens porta a la més gran de les virtuts que és la humilitat. I la humilitat només ve de reconèixer el que som, la nostra fragilitat, la impotència, la incoherència, la "pasta de moniato" que som. Som molt febles, el que passa és que no ho tolerem i per això fem teatre, comèdia humana, per donar una aparença de coherència quan en realitat no la tenim. Som molt febles, som molt poca cosa, som bastant incoherents i tenim cadascú els nostres defectes incorregibles, que no podem canviar. Els podem dissimular o modular una mica al llarg de la vida però som el que som, amb les nostres grans virtuts i els nostres grans defectes. Si un viu acceptant això, viu tranquil. Però si un viu sempre excusant-se per aparentar una altra cosa, és una feineda immensa i, a més, font de neguit.

Fa uns anys li vaig fer una entrevista² a la Cristina Kaufmann on li preguntava: "Com se sap que una cosa és de Déu o no ho és?", un pensament, un sentiment, un desig... I ella va respondre: "El primer senyal que una cosa és de Déu és que ens posa en una situació d'humilitat, de

¹ Religiosa carmelita descalça, priora durant molts anys del convent de Mataró (+20/4/2006)

² "La voluntat de Déu és senzilla", a RECERCA 40 (2007), p. 27-37.

petitesa davant d'Ell i també de pau". Aquesta és, normalment, la música de Déu. Des de l'orgull i la vanitat no es pot trobar Déu. I si les coses que faig, per molt heroiques que siguin, em porten a l'orgull, a la vanitat, o a judicar els altres, no són de Déu. I va afegir: "Naturalment, Déu no demana coses que ens destorbin la nostra pau. Això no vol dir que no hi pugui haver guerra psicològica. Però al fons, on som cadascú de veritat, hi ha serenor, pau, ordre". Per exemple, jo puc tenir, per la meua psicologia, fàstic d'atansar-me als malalts, però si supero aquest fàstic, després retrobo la pau. I va continuar: "Sant Joan de la Creu diu que naturalment, quan Déu demana una cosa, dona el gust de fer-ho, però no el gust del caprici o de la sensualitat, sinó el gust de sentir la felicitat de poder complir la voluntat de Déu". Està molt ben dit: això dona veritable goig, veritable pau. De vegades Déu demana coses difícils, com a Moisès, que havia d'anar a Egipte i alliberar els israelites, o com a sant Francesc, que es veia impel·lit d'anar amb els leprosos tot i que li feien un fàstic terrible. "Déu demana coses que ens poden semblar que venen a repèl, però si és una cosa u obra bona i em ve repetides vegades a la memòria, és senyal que Déu vol que la faci". Si una cosa bona, encara que em costi, em ve repetides vegades a la memòria, és signe de la voluntat de Déu.

De vegades el diable apareix en forma d'àngel, en forma de bé, d'àngel de llum. El mal esperit no ens suggerirà coses barroeres, que de seguida es veuen que són dolentes. Ens suggerirà subtilment coses bones, però a destemps, per desviar-me del que he de fer. Quan jo estudiava a Arenys, i estudiar sempre costa, sobretot quan són coses que no t'agraden o no et venen de gust, alguna tarda em venia com una inspiració de Déu, un desig que m'inclinava cap a la pregària, i la pregària és una cosa bona, però feta a destemps aconseguia que abandonessis l'estudi. Això no era de l'Esperit Sant, era un mal esperit, molt astut. El dimoni és molt astut, i per això se l'ha de combatre amb la mateixa astúcia.

La compassió

L'amor cristià és Àgape, és oblativitat, cercar el bé a l'altre... però hi ha persones que volen ajudar-te tant que no et deixen viure. S'ha d'estimar com l'altre necessita, no com jo necessito. Estimar és tenir empatia, intentar endevinar mínimament com sent l'altre però respectant i intentant posar-te en el seu lloc. El fer coses per als altres pot ser una forma d'omplir el meu buit existencial. I això passa molt. L'amor cristià és sobretot compassió. Si mirem Jesús, en Ell és dona un estremiment de compassió constant. Davant de les multituds afamades i desesperançades com ovelles sense pastor, diu el text: "Jesús tingué un estremiment de compassió". No simplement una compassió, sinó una compassió extrema. I quan el bon samarità, que personifica Jesús, veu aquell pobre ferit, diu el text: "Va tenir un estremiment de compassió". *Splagnon* és la paraula grega que està aquí sota, significa entranyes. Se li commogueren les entranyes d'una manera simfònica, gairebé, i per això s'hi atansà i feu misericòrdia. Quan soc capaç de compadir-me, de vibrar de compassió davant del dolor de l'altre, llavors hi ha amor cristià. Compadir (com-patir) vol dir patir amb. Si jo no pateixo o no sintonitzo amb el patiment del qui està patint, no puc estimar. Li imposaré la meua manera de fer, no l'escoltaré, no el respectaré...

Jesús davant dels leprosos tingué una compassió extrema. A més, s'indignava per com els tractaven els jueus, que els tenien marginats perquè es pensaven que la seva malaltia era fruit d'un pecat antic i no els deixaven entrar al temple ni a la ciutat. Jesús s'indigna davant d'aquestes actituds. De vegades, en nom de Déu o de la religió, es tenen aquestes actituds endurides. Però Jesús es compadeix dels leprosos. I quan el pare del fill pròdig, que surt cada matí a veure si torna el seu fill, un dia el veu aparèixer, diu el text que experimentà una compassió extraordinària. L'amor cristià és compassió.

Sant Francesc, a l'Alverna, quan té l'experiència dels estigmes, va sentir un immens dolor de compassió contemplant el Crist, i una immensa joia a la vegada. I fra Pere, un frare que havia estat a Sarrià i a Arenys, plorava a l'església mentre resava el Viacrucis. Plorava de compassió per Jesús. Compadir-nos dels dolors de Jesús encarnat en els pobres i en els sofrents, aquesta és la compassió cristiana. I sant Francesc, quan redacta el Càntic de les Criatures, aquell text tan bell, ho fa en un context de malaltia, de ceguesa, de fracàs perquè els seus germans havien abandonat el seu carisma... per tant, en una nit fosca. I, en aquest estat, es posà a pregar i va sentir compassió d'ell mateix. També hem de compadir-nos de nosaltres mateixos, tal com Crist es compadeix de nosaltres. En aquell moment Francesc té una experiència de resurrecció, una experiència de Déu: "per aquestes teves malalties, considera't que ja estàs en el meu Regne del Cel". I la joia de la resurrecció que li provoca aquesta experiència, li fa escriure el Càntic. És un Càntic de persona ressuscitada, reconciliada, que ha retornat a la innocència del Paradís.

La tendresa

La tendresa és la música de la santedat. Els sants són persones tendres. L'amor cristià és sentir la tendresa de Jesús. La tendresa és mostra que tenim l'Esperit Sant. Fra Pere, que us deia abans, quan pelava ametlles parlava amb elles. Era una delícia. Després parlava als gatets i semblava que l'escoltaven. I quan estava a l'horta, treballant, cada hora parava per fer l'Àngelus. I anava parlant amb els ocelllets, a la seva manera... i era com un retorn al Paradís, amb una gran tendresa... Era un home, realment, d'oració, rude perquè havia fet de llenyataire al Montseny, però un home d'oració. Des que s'havia jubilat i ja no podia treballar, s'anava a resar cinc hores al dia a la capella..., era la seva feina. Recordo una vegada, fa més de vint-i-cinc anys, que jo era novici i anava pujant per l'escala, i fra Pere sortia de la capella. Li vaig dir:

“Hola, fra Pere” i ell va contestar: “Hola” però d’una manera que em va fer saltar les entranyes de goig, com a la Visitació. Va ser un “hola” tan prenyat de tendresa de l’Esperit Sant, que en mi, pobre novici, va fer saltar les entranyes com Maria a Elisabet. Això és l’evangelització. Un simple “hola” prenyat de l’Esperit Sant, perquè venia de resar molta estona, és capaç d’alegrar els qui conviuen amb tu. Això és un sant. No cal fer grans coses, sinó estar posseït de la tendresa de l’Esperit Sant. Fra Pere era un home taciturn, parlava poc, però quan parlava tots quedàvem bocabadats... L’escoltàvem amb molta atenció perquè del seu cor senzill però profund sortien paraules prenyades d’Esperit Sant.

Jo vaig tenir molta relació amb la Cristina Kaufmann, era una dona madura, forta, que havia estat priora molts anys i amb tasques de govern delicades, però era una nena, d’una tendresa i afectuositat tan notable, que jo, pobre de mi, cada vegada que hi anava, em sentia escoltat sense presses, i se’m contagiava la transparència del seu rostre. El seu to de veu et guaria les ferides. Cada vegada que et veia et donava dos petons, cosa que m’impressionava molt. Us asseguro que era guaridor: aquesta tendresa tan neta, tan profundament cristiana. I aquesta tendresa en les nostres relacions, quan és neta i sana, és signe de la presència de l’Esperit Sant. La tendresa ha estat el nord de tota la meua vida, més que les normes, més que el que em deien, més que el que em manaven... El criteri de discerniment fonamental ha estat allà on hi havia tendresa i allà on no n’hi havia. Crec que és un bon nord. El que és autèntic a la vida té música de tendresa. La Cristina Kaufmann ho deia: “la ternura es el movimiento de lo santo en nosotros”, és la presència de Déu en nosaltres. A mesura que ens atrevim, que ens destapem, que ens expressem tendrament, l’Esperit Sant està en nosaltres.

Jesús és una persona molt afectiva, encara que és un home rude perquè era fuster-paleta i tenia les mans calloses i la cara esquerdada pel vent i morena pel sol. Però Jesús era profundament afectiu: “Deixeu que els nens vinguin a mi” i els abraça, es deixa tocar per les dones i no s’escandalitza allà a casa de Simó el fariseu, és un home que es commou, plora quan Llätzer el seu amic és mort... Jesús és un home que viu la tendresa d’una manera normal, rentant els peus als seus apòstols, que és una feina de mare, profundament tendra... La tendresa de Déu s’expressa en la tendresa humana. Per això els cristians estem destinats a ser presència enmig del món de la tendresa de Déu, de l’amor de Déu, sense por.

A la Bíblia hi ha moltes imatges de la tendresa de Déu. El salm 130: “Em mantinc en una pau tranquil·la com un nen a la falda de la mare tot esperant els vostres dons”. Quina imatge més bonica d’un cristià, la d’estar com un nen a la falda de la mare. O Isaïes, que diu: “Com una mare consola el seu fill, jo us consolaré; com una mare alleta el seu fill, beureu de la llet dels meus pits...” (Is 66). Déu en figura de mare que dona d’alletar als seus fills. O, per exemple, Osees 11, que mostra Déu com un pare que agafa el seu nen, l’abraça i se’l posa a la galta. Són imatges profundament tendres que mostren com és Déu, ja a l’Antic Testament. I el Càntic dels Càntics, té unes imatges molt tendres de l’amor eròtic normal de dos esposos. La tendresa de bona llei presideix moltes escenes de la Bíblia i defineix molt bé com és l’Esperit de Jesús.

Les fonts de l’espiritualitat

Com es beu, en quins llocs es beu l’Esperit Sant? D’entrada, a la litúrgia cristiana. Els sagraments són la gràcia, l’Esperit Sant de Déu que davalla en forma encarnada, humana, especialment en l’Eucaristia. En l’Eucaristia hi ha la presència sacramental de Jesús ressuscitat, i, en la mesura que ens hi empellem com en el Cep (Jn 15), participant de l’Eucaristia, experimentem la gràcia de l’Esperit Sant, posseïm l’Esperit Sant. Sols cal tenir el cor ben disposat.

La pregària personal és el lloc on ens omplim de l'Esperit, és insubstituïble i no ho pot fer un altre per mi.

Els pobres i els sofrents també són espai on trobar l'Esperit. Tinc la sort enorme que tres dies a la setmana he d'atendre a les persones que venen a demanar aliments, que tenen problemes... No ho canviaria per res, és pesat, però no ho canviaria per res, perquè el rostre del pobre em parla de Crist. En la simplicitat del pobre, en la veritat del rostre rude del pobre, hi ha la veritat de Crist. Per tant, en contacte amb ells, ens cristifiquem.

Un altre lloc privilegiat per posseir l'Esperit Sant és la relació humana reconciliada. La relació humana sincera, veritable, amorosa... Dos esposos es poden fer tant bé quan s'estimen... Quan van bé les relacions, ja pot ploure, que no passa res, perquè estan plens. La relació humana és el lloc on compartir l'Esperit de Jesús. Però aquesta relació s'ha d'empeltar a la relació amb Jesús. La font és Ell, el Cep és Ell, l'aigua viva és Ell, el pa de la vida és Ell. Si no estem empeltats al tronc, ens assequem.

L'art, la música, la poesia també són llocs de la presència de l'Esperit. I també la Creació. La naturalesa ens pot parlar de Déu, ens pot donar pau, amb la condició que el cor sigui sensible. Sant Francesc, quan va tornar de la guerra amb Perusa, on havia estat empresonat, va estar malalt molt de temps i, quan sortia a veure els camps que tant li agradaven abans, ja no li deien res, només sentia buidor, perquè tenia el cor malalt, perquè tenia el cor ple d'ambició cavalleresca, ple de violència, perquè venia de la guerra... I, quan tinc el cor malament, no sintonitzo ni amb la naturalesa, ni amb els germans, ni amb la Paraula de Déu.

Els cristians estem destinats a fer visible, encarnat, el Cel a la terra, el Regne de Déu, en la mesura de les nostres possibilitats. Una vida serena, mínimament joiosa, amb calma, sense atabalament, amable, amb una mica de distància respecte als sentiments..., pot ser un gran testimoni de la presència de Déu.

La clau per accedir a l'Esperit Sant, és beure bé de la font però, sobretot, tenir el cor una mica ferit, una mica matxucat. "Quebranto con Cristo quebrantado". Els exiliats que van tornar de Babilònia tenien el cor trencat, per això van poder madurar espiritualment. L'assignatura fonamental de la vida cristiana, que és posseir l'Esperit Sant, passa per la creu, per acceptar el dolor, acceptar les injúries, acceptar les dificultats, no fugir-ne, i deixar que tot això trenqui una mica les meves seguretats, plorar una mica i llavors encarar-se a la font de la vida que és Ell.

